

ГЕОРГИ ЦАНЕВ

ОКТОМВРИЙСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ И БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА

Влиянието на Великата октомврийска социалистическа революция в България има широка основа — много по-широка, отколкото е в другите страни, включително и славянските. Освен общите причини, свързани с историческия момент, тук действуват и редица специфични обстоятелства. И най-важното от тях е особеното място, което е заемала винаги у нас руската литература. Нейното влияние — както впрочем и на цялата руска култура — върху българския обществен, културен и литературен живот от Възраждането до днес не подлежи на никакво сравнение — толкова голямо, толкова естествено и дълбоко, толкова плодотворно е то. За нашите читатели руската книга иде веднага след българската, дори върви редом с нея. Възприемането ѝ като близка, своя, се улеснява не само от факта, че най-голямата част от българските обществени и културни дейци са руски възпитаници, но и от обстоятелството, че руският език е бил винаги задължителен предмет в нашите средни училища — против това не посмя да се обяви дори фашистката власт. Българският интелегент е могъл в миналото, както може и днес, да чете свободно произведенията на руските писатели в оригинал. Да не говорим вече за това, че почти всичко ценно в литературата на великия братски народ е било превеждано веднага на български език.

Интимната връзка между руската литература и българската се обуславя не само от близостта на езика и племенното родство, но и от историческите съдбини на нашия народ, който дължи на русите своето освобождение от чуждо иго.

Разбира се, нашето литературно и културно развитие се определя от развитието на нашата обществена действителност, проблемите изникват на родна почва. Но методите и средствата за идейното осветление и художествено отражение на тая действителност, начините за разрешаване на проблемите нашите общественици и писатели си изработват в голяма степен с помощта на прогресивната руска обществена и литературна мисъл.

Ето защо, когато избухна Великата октомврийска социалистическа революция, нейните идеи съвсем естествено, по най-прекия път, стигнаха до съзнанието на нашия народ, който беше изпитал всичките тежести на антинародната война и катастрофата след нея. Нищо по-естествено нямаше от това — Октомврийската революция, станала в братска славянска Русия, да раздвижи и поведе към подвизи българския работник, да насочи мисълта на българския интелегент, да вдъхнови българския писател. Народните маси у нас в края на Първата световна война и след нея бяха

вече революционизирани. Делото на руските работници и селяни, които взеха своите съдбини в собствените си ръце, беше пример и за българския народ. Събитията от 1918 г., Владейското войнишко въстание, широкото влияние на Партията на тесните социалисти, която скоро се преименува в комунистическа, земеделското движение — всичката тая повишена и организирана активност на масите свидетелствува за ново социално съзнание, за нова обществена атмосфера, която се отрази и в литературата. Българският народ отправи своя поглед, изпълнен с надежди и възторг, към Съветската страна още от момента, когато избухна социалистическата революция, и следеше нейния ход с напрегнато морално съучастие.

Въздействието на Октомврийската революция не беше само в обществения живот — то се изрази особено ярко и в българската литература. Идеите на Великия октомври, подети и от нашата комунистическа партия, запалиха съзнанието на редица български писатели. Влиянието на тия идеи се разшири после чрез художествените въплъщения на новата съветска литература, която започна да прониква у нас. Всъщност това е старата традиционна връзка между българската литература и руската, само че сега влиянието е изпълнено с ново съдържание. Това е исторически нов етап от руското влияние у нас — етап, чийто характер се определя от идейните начала, осъществени от Октомврийската социалистическа революция.

Нека си припомним някои черти от състоянието на българската литература в оня момент. През време на империалистическата война българската литература в огромната си част беше заражена от великобългарски шовинизъм. Изразители на великобългарски стремежи станаха и някои от представителите на демократично-реалистичната литература, които се отклониха от своята основна линия, а след катастрофата почувствуваха идейната криза. Това чувство бе изразено с особена яснота от Иван Вазов, който изповяда искрено: „Разгром на моя свят дочаках! Паднах...“ („В съсипните“, 1919). Това бе разгромът на великобългарските идеали. Певци на тия идеали през войната бяха и представителите на символизма, който показва тогава най-ярко своята буржоазно-реакционна същност. След националната катастрофа (1918) символизмът — продължение на буржоазния индивидуализъм, в засилена упадъчна форма — изразяваше крайния упадък на буржоазния идеен свят и на буржоазната литература. В светлината на революционните събития реакционността и пълната отчужденост на символизма от живота на народа станаха очевидни и за някои от самите негови представители, които започнаха един по един да го напускат. Като школа със значително до тогава влияние в поезията, той беше ликвидиран. Срещу него и в борба с него продължаваше да се развива критическият реализъм — макар да бе стеснил своя обсег и да не беше тъй последователен, какъвто бе например през 90-те години на миналия век. Срещу символизма и останалата реакционна литература се издигаше в остра борба и пролетарската революционна литература, чието начало бяха сложили през 90-те години Д. И. Полянов — в поезията и Георги Кирков — в художествената проза. Пролетарската литература — най-прогресивното течение в демократично-реалистичната българска литература — поде и продължи Христо Смирненски, за да се издигне внушително като вестител на нов свят срещу загиващия свят на капитализма, като представител на нова поезия срещу упадъчната буржоазна поезия.

И ето в тоя момент идейното влияние на Великия октомври, проникнало в нашия обществен живот, засегна и българската литература. То се

прояви в двойна форма — от една страна, помогна на някои установени вече поети, оформени още преди 1917 година, да се освободят от старото, от друга — озари пътя на редица съвсем млади поети, които в неговия революционен въздух израснаха с ново колективистично съзнание и революционен светоглед.

Под въздействието на българската обществена действителност и под влиянието на Октомврийската революция, някои от представителите на символизма — ония, които бяха запазили някакви връзки с живота — осъзнаха ясно несъстоятелността на тая школа и преминаха кой по-рано, кой по-късно, на реалистични и революционни позиции. Те разбраха, че поетиката на символизма е изгоряла окончателно в огъня на революцията и потърсиха и ново съдържание, и нови средства за поетичен израз. Аналогичен процес беше се извършил и в самата Русия. Теоретикът и водачът на руските символисти Валерий Брюсов премина на страната на революцията, възпя я в много стихотворения и дори стана член на Болшевишката партия. Александър Блок също така утвърди революцията в своята поема „Дванайсетте“. Дори Андрей Бели се опита да я възпее по свой особен начин в поемата „Христос възкресе“. А Брюсов и Блок бяха учители на нашите символисти. У нас техните последни прояви бяха известни.

Обновителният дъх на Октомври засегна най-напред Христо Ясенов. Преди да се преустрои като поет, той мина като гражданин в редовете на комунистическата партия и стана неин активен член. Когато в 1921 година издаде своята стихосбирка „Рицарски замък“, той обяви в предговорна бележка, че тя представя отминат, преодолян от него етап. Макар да си служеше с известни остатъци от поетичния език на символизма, той се вдъхновяваше вече от революцията. Но в нея той вижда преди всичко рушението на старото, очистителния пламък („През гранитните огради“) — както това е и в „Дванайсетте“ на Блок. Специално Октомврийската революция Ясенов възпява в стихотворението си „Петроград“, нахвърлено или поне замислено още в 1917 година, но печатано през 1920 г. То представя пламенен възторг от първата съветска столица, която отблъсна обкръжаващите я няколко пъти контрареволюционери и с героизма на своите работници спаси революцията. Поетът чувства своето единство със защитниците на Петроград. Ясенов не можа да се развие по-нататък като революционен поет, тъй като бе убит от фашистите (1925).

Отражение на Октомврийската революция има и в стиховете на Емануил Попдимитров — поет като Ясенов с противоречиво творчество, увлечен от символизма. Всред неспокойната следвоенна обстановка тсй се вдъхнови от борческия патос на революционните маси. Той написа между другите произведения и поемата „Русия“ (1920), в която възпява руския народ по маниера на Андрей Бели („Христос възкресе“) — все още със символистични похвати и религиозни сбрази, с много разсъждения, но и с нова вяра в бъдещето на света. Но тук тсй възпява и Октомврийската революция — пожара, който мята тревоги и искри „в сърцето на влажния Лондон, в суетни Париж“. Съзнал нейното световно значение, тсй говори за нея и на друго място — в поемата си „Българския народ“ (1921): отбелязва се, че нашият народ е загледан в „Северний странен пожар“ — намек за големите надежди, които Октомврийската революция възбуди у нас. Нещо повече: поетът вярва, че под нейно влияние и в нашата страна ще тръгнат „апостоли кървави“ да вестят свобода и братство. Окрилен от нови надежди, той заявява, че отива при народа, там гдето димят барикади, готов да принесе живота си в жертва („Съдба“).

Ако на някити български символисти след Първата световна всйна Великата октомврийска революция упражнява въздействие направо, като обръща погледа им към народа — на други от тях тя влияе чрез новата култура, която създава, и по-специално чрез новата съветска литература. Тук трябва да се подчертае, че и по-рано, преди 1917 година, българските обществени дейци и писатели се влияеха преди всичко от прогресивната, революционно демократичната, реалистичната руска литература. Но това, което по-рано бе мечта, което се жадуваше, — сега бе осъществено от Октомврийската революция и отразено в съветската литература, която не само наследи най-ценните и благородни страни на класическата руска литература, но ги и разви в нова посока — посоката на социалистическия реализъм. Българският читател — а това важи особено за писателя — познаваше добре словото на класическата руска литература, но пред него сега, в съветските книги, зазвучаваше нов руски език, езикът на Октомврийската революция, който вълнуваше с актуелни, революционни настроения, който зовеше към борба, който импулсираше към действие. От страниците на съветските художествени произведения ни заговсриха ония, които осъществяваха новия свят на социализма. Съветската литература, изразила и въплътила идеите на Октомврийската революция, оказва възродително въздействие върху писатели, които бяха привърженици на упадъчни течения, но които бяха чувствителни към обществените събития и търсеха постоянно нови пътища.

Тъкмо такъв е случаят с Гео Милев — една от най-интересните личности в българската литература след Първата световна война. Индивидуалист в своите философски схващания, експресионист и символист в естетическите си убеждения и в поетическата си практика в първите години след войната, той търсеше упорито нов път за българската литература и се развиваше непрекъснато към все по-прогресивни позиции. Макар че общата линия на индивидуализма и субективизма продължава почти до края на редактираното от него списание „Везни“ (1919—1922) — през периода на това списание се долавя и развитието на редактора. Дъхът на живота започва скоро да се чувства, напорът на събитията оказва своето въздействие. Влиянието на Октомврийската революция засяга и Гео Милев. Но, както се каза, това влияние иде чрез литературата. Във втората годишнина на „Везни“ Гео Милев помества част от своя превод на поемата „Дванадесетте“ от Александър Блок, която издава изцяло и в отделна книга. А по случай смъртта на автора той пише статия, която е показателна най-вече с това, че Гео Милев приема руската революция. Той пише: „Русия, превърната в символ, която пламти днес пред нас — страшна и буреносна, и с п а с и т е л н а“ (к. м.). Особено въздействие му оказва Владимир Маяковски със своя революционен патос и художествена сила. За него Маяковски е „поета на руската революция“, той превежда неговата поема „Сто и петдесет милиона“ и други стихотворения, влияе се от него. След това под въздействието на комунистическото движение и особено на Септемврийското въстание и неговото поражение Гео Милев поема определено пътя на революцията, който го доведе до поемата „Септември“ (1924) — най-героичния жест на българската поезия в оня момент. Жест, за който авторът заплати с живота си — на другата година фашистите го убиха зверски (1925). В прогресивния развой на Гео Милев голяма роля играе поезията на Маяковски.

Под влиянието на съветската литература и култура изобщо друг един от видните представители на символизма, Людмил Стоянов — чието съз-

нение бе разтревожено от събитията, свързани със Септемврийското въстание — след 1926 година постепенно се освобождава от старите индивидуалистични разбирания, докато застава най-после твърдо върху позициите на реализма и революционната идеология. Съветският съюз, социалистическото строителство, съветската култура стават обикната тема и на неговата публицистика, и на неговата поезия до днес.

Христо Ясенов, Гео Милев, Людмил Стоянов — това са поети, които изживяха важна еволюция под влиянието на Октомврийската революция. Те дойдоха от отвъдния бряг, от брега на индивидуализма, при народа, който стана герой на тяхната поезия. А при народа отдавна стоеше, още от началото на своята дейност, първият пролетарски поет — Димитър Полянов. Той бе писал много за бъдещето, за социалната революция. И когато тя дойде в Русия, той я посрещна с възторг, като изпълнена мечта, като постигнат идеал („Ний идем“, 1918; „Съдът на безсмъртните“, 1919 и др.).

Но най-вдъхновеният у нас поет на Октомврийската социалистическа революция е Христо Смирненски — първият от българските млади поети, чийто революционен мироглед се изгражда под нейното въздействие. Той се оформява, той израства като поет в условията на войната и в атмосферата, създадена от борбите — говорено от гледището на световната история — за осъществяване на социализма. Той следи революционните събития в Русия още от преди февруарската революция. Осмива остро Керенски и долавя новото, което настъпва. Още преди да стане комунист, 1918 година, в стихотворението си „От великото до смешното“, като изобличава виновниците за войната у нас, които бягат от народното проклятие, той напомня, че някъде далече се трошат окови и бодри воини се редят „под светли и нови девизи, зовящи за мирна борба“. Тия бодри воини са бойците, които бяха извършили Великата октомврийска социалистическа революция. По-късно, от 1920 година нататък, когато се оформя като революционен пролетарски поет, Смирненски рисува с особено вдъхновение работническата класа в момент на въстание. Пробудените за нов живот и борба народни маси у него намират пример и морална подкрепа в руската революция. Така в творчеството на Смирненски Великата октомврийска социалистическа революция става основен обект, възпят с неповторима сила на чувството, с необикновен полет на мисълта и размах на въображението, с грандиозни образи. За нея той — възторженият лирик на революцията — търси най-силни и огнени изрази, за да предаде своите чувства на удивление, възхищение и солидарност — чувства и на нашия народ, и на цялото напредничащо човечество („Северно сияние“, „Три години“, „Москва“, „Северният Спартак“, „Руският Прометей“, „Червените ескадрони“ и др.). Москва, столицата на Съветския съюз, е „вулкан от пламнали души“ — тя праща „огнен зов“ на всички трудещи се. Руската революция разпръсква своето сияние навред по света. В стиховете на поета се очертава широка картина на онова време — картина на огромното влияние, което упражни Октомврийската революция във всички страни. Смирненски вижда нейната освободителна роля. Подчертава ясно и определено епохалното ѝ значение — тя слага нова ера в историята на човечеството: „В утрото на светла ера. . .“ — така започва стихотворението му „Червените ескадрони“.

За всички тия поети — и стари, и млади — революцията в Русия илюстрира нагледно ролята на масите като творец на историята — и със своя пример утвърди тая роля като тема в българската литература.

Това са първите отражения на Октомврийската революция в нашата литература. С тоя възродителен и стимулиращ характер те продължават и по-нататък — до днешен ден. Тук аз няма да проследявам подробно всички отражения у нашите поети — ще набележа само общата линия на въздействието.

Октомврийската революция става централна тема в творчеството на всички пролетарски поети, които дойдоха след Смирненски, а по-късно, след 9 септември 1944 година — в творчеството и на всички демократични и прогресивни поети. Разбира се, през времето на фашизма (1923—1944) не можеше открито да се изразява възторг от нея — и отражението ѝ в българската литература понякога приемаше особена форма. Така, вземаше се за повод някое културно събитие, свързано със съветския живот, и чрез него всъщност се възпяваше съветският строй. Това можеше да бъде например стогодишнината от смъртта на Пушкин — тема, използвана от Вапцаров и други революционни поети. Същото се правеше и при смъртта на Максим Горки, комуто бяха посветени редица стихотворения. При друг случай се използваха полетите на съветските пилоти и учени към Северния полюс, за които говореше цял свят, — чрез тяхното описание поетите искаха да предадат възторга си от един нов живот, който окрилява към подвизи (Валери Петров и други). Най-после авторът можеше да говори за прожектирането на някой съветски филм, да речем „Пътен лист“, за да ни запознае с мечтите на бедния български младеж за Съветската страна (Крум Пенев).

Всъщност естествено, не само по цензурни причини, темата за Октомврийската революция се раздели на две основни теми — съветската култура и социалистическото строителство. Под една или друга форма, явно или прикрито, съветският строй стана обща тема на всички пролетарски поети. От него се вдъхновяваха Христо Радевски, Никола Вапцаров, Младен Исаев и много други. В творчеството на белетристите се показваше въздействието, което имаше съветското строителство върху българския работник и селянин („Селкор“ на Георги Караславов).

Всичко това, което се посочваше, или за което се намекваше, че се изгражда в страната на строящия се социализъм, отвеждаше мисълта и въображението на българския писател към бъдещето на неговата родна страна. Така от възпяването на социалистическия строй в Съветския съюз се раждаше нова тема за българската литература — мечта за нашето собствено комунистическо бъдеще (Вапцаров, Радевски и др.).

Във връзка с всички тия нови теми, нови мисли и чувства, нашата поезия трябваше да потърси нови образи, нови средства за поетичен израз, нови художествени похвати. Нашите белетристи откриха нови отношения между хората, нови характери в съвременността. В тая посока в делото на най-добрите наши поети и писатели българската литература придоби нови богатства.

Но не само в това — не само в прякото възпяване на настоящето или бъдещето социалистическо строителство трябва да се търси отражението на Октомврийската революция. Нейното въздействие е много по-широко и се състои между другото и в онова революционно възпитание, което тя и създадената от нея култура даваха на нашите писатели през целия този четиридесетгодишен период, от 1917 година до днес. Особено трябва да се наблегне на съветската литература. Писателите комунисти и антифашисти някога — през времето на борбата против фашизма — намираха морална опора в съществуването на Съветския съюз, а в произведенията

на съветската литература виждаха ония образци на свободно художествено творчество, за каквито те мечтаеха. Максим Горки, Владимир Маяковски, Александър Фадеев, Михаил Шолохов, Алексей Толстой и др. станаха учители на израстващите пролетарски и прогресивни писатели. Съветската литература изграждаше мироглед и даваше метод на нашия писател. Учесе го как да твори дълбокоидейни и високохудожествени произведения, които да възпитават цялостно. По съветската литература — в нейните най-добри образци — както някога по класическата руска литература, нашите прогресивни писатели си изработваха естетическа мярка, критерий за художествено творчество. От нея нашите писатели комунисти виждаха как могат да наситят произведенията си с комунистическа партийност и да ги направят действени. От страната на Октомврийската революция ние научихме основните положения на социалистическия реализъм — художествения метод на съветската литература, станал днес метод не само на литературата в страните, гдето се строи социализъм, но и на истинската революционна литература в капиталистическите страни.

За социалистическия реализъм се пише у нас много след първия конгрес на съветските писатели (1934), когато той беше определен като метод на съветската литература, не измислен от Горки и Жданов — както днес злонамерено повтарят неговите противници — а исторически създаден, присъщ на съветската литература още от нейното начало. Той се разясняваше в нашия периодичен печат ту под истинското си име, ту, поради ограниченията на цензурата, под названието „нов художествен реализъм“. Колкото се отнася до неговото начало в българската литература, можем да кажем, че историята на социалистическия реализъм у нас започва именно с влиянието на Октомврийската революция. Първият негов представител у нас е Христо Смирненски, чиято творческа дейност завършва в 1923 година. Новият метод е най-важното, което внесе аторът на „Да бъде ден!“ в пролетарската поезия и с това я издигна на нов етап — нов етап и за българската литература изобщо. Речем ли да посочим по-точно условията, които направиха възможно това, бихме могли да кажем: идейното влияние на Октомврийската социалистическа революция, въздействието, макар и косвено, на започналото да се изгражда социалистическо общество в Съветска Русия, революционният подем на работническата класа у нас, делото на Българската комунистическа партия, захванала „да се превъоръжава с оръжията на ленинизма“ — ето обективните условия, които помогнаха на Смирненски да стане — със своя голям талант — създател на социалистическия реализъм в българската литература. Нека прибавим, че той е чел с увлечение Горки, особено романа му „Майка“ — първото блестящо въплъщение на принципите на социалистическия реализъм — и че в произведенията му личат явни следи от влияние на Горкиевия социалистически хуманизъм.

След Смирненски социалистическият реализъм у нас се развива в зависимост от развой на общественения живот и се изяснява с помощта на съветското литературознание, за чистото популяризиране в България имат заслуга много хора, но на първо място е дейността на Георги Бакалов и Тодор Павлов. При разработването на теоретичните проблеми и методологични въпроси, при изясняването на естетическите положения нашата критика, литературна история и теория са държали винаги връзка с тия области в съветската литература. Тая връзка става още по-интимна, още по-тясна след 9 септември 1944 година.

След 9 септември 1944 година влиянието на Октомврийската революция, схванато като влияние на всичко онова, което тя създаде, е огромно — то засяга всички области на нашия материален и духовен живот. Интересът към всичко, което става в Съветската страна, преминала вече към строителството на комунизма, се усложни, обогати и обхвана всички слоеве на нашия народ. Произведенията на съветските писатели добиха изключително голямо разпространение и в превод, и в оригинал, навлязоха така да се каже в бита на българския народ и наред с българската художествена книга станаха фактор за неговото комунистическо възпитание.

Темата за Октомврийската революция, станала основна тема на цялата днешна наша литература и обхванала всички прояви на съветските народи и всички страни на съветския живот, се превръща в наша, българска тема. Защото Октомврийската социалистическа революция, с всички свои исторически последици, определи съдбата не само на съветските народи — тя определи съдбата и на нашия народ. Свободата, която имаме днес, новата култура, която творим, социалистическото строителство, което извършваме — за всичко това ние дължим много на примера, поуката и пряката всестранна помощ на Съветския съюз, който пръв в историята построи социализма. Еднаквият път, по който вървим, еднаквите цели, които си поставяме, еднаквите задачи, които стоят пред нас, ни свързват и в строежа на духовната култура. Опитът на съветската литература в нейното дългогодишно развитие е опит неocenim за нас. В нея ние виждаме как се разрешават всички ония проблеми, които вълнуват и нас, които стоят и пред нашата литература. Разбира се, опитът не бива да се пренася механично — решението на проблемите трябва да става съобразно с конкретните условия в нашата страна и националните традиции на нашата литература. Изучаването на произведенията на видните съветски художници на словото е помогнало на не един български писател да се освободи от известни упадъчни влияния на западноевропейската литература. Ярки примери за това оздравително въздействие представя развитието на белетристи като Павел Вежинов и Андрей Гуляшки. Както някога, поучена от големите руски класици, българската литература намери средства да се развие като самобитна, да запази националния си характер — така и днес, като се учи творчески от най-високите постижения на съветската литература, тя намира средства да се изгражда като социалистическа, запазвайки своята национална форма.

Принципните положения за изграждането на социалистическата литература, установени в Съветския съюз след Октомврийската революция, и ленинското отношение към литературното наследство са усвоени и у нас. Социалистическият реализъм, който до 9 септември беше метод, свойствен само на пролетарските писатели, днес е приет като основен метод на цялата наша литература. В своя досегашен развой тя има сериозни постижения, които илюстрират нейния подем след 9 септември 1944 год.

Разбира се, не всичко около метода на социалистическия реализъм е изяснено. Но едно е ясно — че сериозните слабости, които нашата литература безспорно има, се дължат тъкмо на отклоненията от метода на социалистическия реализъм, който предполага не само високо идейна, но същевременно и високо художествена литература.

Това трябва да се подчертае особено днес, когато съветската литература — както и социалистическо-реалистичната литература в народно-демократичните страни — е атакувана от представителите на междуна-

родната реакция. Атакува се преди всичко нейният метод — социалистическият реализъм. Всъщност враговете на социализма се обявяват против метода тъкмо заради онова, с което той е неделимо свързан — заради комунистическата идейност, страстната партийност, отличителния негов белег. Противниците използват известни слабости на произведения от съветската литература, известни отклонения от социалистическия реализъм, които бяха разкрити и разкритикувани в Съветския съюз след XX конгрес на КПСС, и, като ги вземат демагогски за същност на социалистическия реализъм, се мъчат да го дискредитират. На това се поддадоха и редица писатели в някои народнодемократични страни. Не може да се каже, че и всред българските писатели нямаше известни смущения. Макар и незначителни, макар и отчасти вече преодолени, те съществуват. Но това, което трябва да се отбележи и което е важно, е — че връзките между съветската литература и българската си останаха ненарушени. Ние знаем, че има още какво да се уточнява в нашите схващания за социалистическия реализъм. Знаем, че с развитието на социалистическата действителност той се развива също така — и в неговото съдържание има какво да се изяснява. Особено важно е да открием специфичните черти, които внася в него развитието на нашата национална социалистическа литература, различните стилове, които той допуска, и пр. Но ние знаем, ние сме убедени, че социалистическият реализъм си остава основен метод на нашата литература. Произведенията на Гсрки, Маяковски, Шолохов — заедно с произведенията на още много широко известни художници на словото — се издигат като най-неопровержим аргумент за мястото, което тя заема като нов етап в развоя на световната литература.

Ето защо нашата любов, нашето доверие към представителите на съветското художествено слово се запазват непомятени от нищо. Достатъчно е да хвърли човек поглед върху нашия периодичен печат, за да се убеди с каква радост се готви българският народ за четиридесетата годишнина на Октомврийската революция. Празник на съветските народи и на цялото прогресивно човечество — това е велик празник и на българския народ, празник и на българската литература. Идеите, които внесе в литературата най-великата революция в историята на човечеството, обединяват в трайна и плодотворна дружба съветската литература и българската.